

KATARZYNA TAŁUĆ* – KATOWICE
AGNIESZKA GOŁDA** – KATOWICE

**ZAANGAŻOWANIE KS. PROF. WINCENTEGO MYSZORA
W ZAGRANICZNE ŻYCIE NAUKOWE W ŚWIETLE
KORRESPONDENCJI ZACHOWANEJ W ARCHIWUM
ARCHIDIECEZJALNYM W KATOWICACH**

**REV. PROF. WINCENTY MYSZOR'S
INVOLVEMENT IN FOREIGN SCIENTIFIC LIFE IN LIGHT
OF CORRESPONDENCE PRESERVED
IN THE ARCHDIOCESAN ARCHIVES IN KATOWICE**

Abstract

The purpose of this article is to present the results of an analysis of the correspondence of Rev. Prof. Wincenty Myszor with scientific foreign institutions and private individuals stored in the Archdiocesan Archives in Katowice. The research was historical and bibliological in nature and was carried out using primarily content analysis methods, as well as document examination. The materials came from 6 legacy units with references 169/1 to 169/6 from the years 1974–2008. The analysis of the content of the archival records made it possible to characterize Rev. W. Myszor's trips for scientific internships, library searches, congresses, conferences, international symposia, and guest lectures. International organizations and associations to which Rev. W. Myszor belonged are also listed. All these facts are described in factual and then chronological-topographical order.

---

* Katarzyna Tałuc – dr hab., prof. UŚ, Wydział Humanistyczny, Uniwersytet Śląski w Katowicach

e-mail: katarzyna.taluc@us.edu.pl

<https://orcid.org/0000-0001-8944-6209>

** Agnieszka Gołda – dr hab., prof. UŚ, Wydział Humanistyczny, Uniwersytet Śląski w Katowicach

e-mail: agnieszka.golda@us.edu.pl

<https://orcid.org/0000-0001-6571-5304>

It has been established that Rev. W. Myszor went on internships, conducted queries, and gave lectures at Johann-Adam-Möhler-Institut für Ökumenik in Paderborn, Franz Joseph Dölger-Institut zur Erforschung der Spätantike der Universität Bonn, and Johannes Gutenberg Universität Mainz. As a well-known Coptologist, Rev. W. Myszor participated in the International Congress on Coptology (International Colloquium on the Future of Coptic Studies) held in Cairo in 1976. His travels enabled him to establish contacts with foreign scientists and allowed him to later organize conferences and lectures in Poland with the participation of researchers from Germany and France, among others.

Keywords: Wincenty Myszor (1941–2017); patrology; manuscript legacy; academic career

Translated by Marek Robak-Sobolewski

*****

Wprowadzenie

Sylwetka naukowa ks. Wincentego Myszora (1941-2017), wieloletniego pracownika Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie oraz Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach¹, znana jest wśród historyków Kościoła i patrologów z Polski i zagranicy, o czym świadczą m.in. publikacje wydawane przez lata poza krajem², a dowiedzie tego również zanalizowana w artykule spuszczona archiwalna.

Dorobek naukowy ks. W. Myszora obejmował przede wszystkim historię społeczną chrześcijan i teksty gnostyckie II i III wieku. Był znawcą i tłumaczem piśmiennictwa koptyjskiego z Nag Hammadi³. Janusz Janeczek, rektor Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, stwierdził: „Podkreślić należy, iż polskie przekłady tekstów z Nag Hammadi autorstwa Księdza Profesora Wincentego Myszora dołączają

¹ W Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie pełnił następujące funkcje: 1984-1987 – prodziekan Wydziału Teologicznego; 1987-1988 – prodziekan, 1988-1993 – dziekan Wydziału Kościelnych Nauk Historycznych i Społecznych; 1993-1995 – prorektor. Na tej samej uczelni, w latach 1987-1996 był kierownikiem Katedry Historii Literatury i Teologii Kościoła Starożytnego, 1996-2001 Katedry Historii Kościoła Starożytnego (w latach 1986-1992 p.o. kierownika), a w latach 1999-2001 dyrektorem Instytutu Nauk Historycznych (już Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego po zmianie nazwy uczelni). W 1998 roku powierzono mu zadanie zorganizowania Wydziału Teologicznego w strukturze Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, którego dziekanem był w latach 1999-2008. S. Koczwaro, T. Kołosowski, *Działalność katedr historii Kościoła starożytnego w Polsce*, „Vox Patrum”, 36-37 (1999) s. 64-65; S. Longosz, *Ks. prof. Wincenty Myszor (22 V 1941-19 II 2017). Polski odkrywca gnozy wczesnochrześcijańskiej*, „Vox Patrum”, 68 (2017) s. 844.

² Bibliografia dorobku naukowego Księdza profesora dr. hab. Wincentego Myszora (stan z 1 stycznia 2009 roku), w: *Omnia tempus habent. Miscellanea theologica Vincentio Myszor quadragesimum annum laboris scientifici celebranti ab amicis, sodalibus discipulisque oblata*, red. nauk. A. Reginek, G. Strzelczyk, A. Żądło, Katowice 2009, s. 25-44; L. Lach-Bartlik, *Wykaz drukowanych prac ks. prof. hab. Wincentego Myszora*, „Vox Patrum”, 57 (2012) s. 21-34.

³ Por. np. W. Kameczyk, *Patrystyka w „Śląskich Studiach Historyczno-Teologicznych” (1968-2016)*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, 50 (2017) z. 2, s. 374-375, 377, 379-380.

do tłumaczeń amerykańskich, francuskich i niemieckich”⁴. Z kolei ks. Stanisław Longosz w obszernym artykule, który ukazał się po śmierci patrologa, napisał:

Jego osoba w historii polskiej patrystyki przełomu XX i XXI w., której bez wątpienia był ważnym i wybitnym filarem, zawsze będzie kojarzyć się potomnym z nieznaną przed nim tak dogłębnie naszej chrześcijańskiej kulturze, doskonałą znajomością wczesnochrześcijańskiej gnozy oraz licznymi pierwszymi na nasz ojczysty język przekładami jej literackich źródeł z mało znanego języka koptyjskiego i związanych z nimi dzieł św. Ireneusza z Lyonu⁵.

O randze dokonań ks. W. Myszora świadczyć mogą przyznane nagrody⁶, które otrzymał za „ogromne zasługi naukowe i dydaktyczne oraz najwyższe kompetencje badawcze i teologiczne. Doceniono także wybitną specjalizację w trudnym i elitarnym obszarze wiedzy oraz wartości intelektualne i etyczne duchownego” – jak podkreślił dziekan Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, ks. Antoni Bartoszek w 2017 roku, z okazji przyznania ks. W. Myszorowi nagrody „Lux ex Silesia”⁷. Innymi formami dostrzeżenia w środowisku naukowym osiągnięć patrologa były księgi jubileuszowe powstałe na czterdziestolecie pracy naukowej w 2009 roku⁸. Katowiccy uczeni zorganizowali z tej okazji także konferencję

⁴ J. Janeczek, *Laudacja z okazji otrzymania przez księdza prof. zw. dr. hab. Wincentego Myszora nagrody „Lux ex Silesia”*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, 46 (2013) z. 2, s. 248-251.

⁵ Longosz, *Ks. prof. Wincenty Myszor*, s. 846.

⁶ Były to: nagroda zespołowa II stopnia Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki za osiągnięcia w dziedzinie badań naukowych (1983), Medal Komisji Edukacji Narodowej (1990), Złoty Krzyż Zasługi przyznany przez Prezydenta Rzeczypospolitej (2001), Złota Odznaka za Zasługi dla Uniwersytetu Śląskiego przyznana przez Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (2005), Nagroda Zespołowa Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za współautorstwo opracowania *Literatura Grecji starożytnej* (t. 1-2, Lublin 2005), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski przyznany przez Prezydenta Rzeczypospolitej (2012), „Lux ex Silesia” (2013) i pośmiertnie Złoty FENIKS Stowarzyszenia Wydawców Katolickich za działalność translatorską (2017). Longosz, *Ks. prof. Wincenty Myszor*, s. 847-848; A. Muc, *Nagroda Lux ex Silesia dla ks. Prof. Wincentego Myszora. Nauka – dydaktyka – organizacja. Wystawa przygotowana przez Bibliotekę Teologiczną Uniwersytetu Śląskiego i Księgarnię św. Jacka (Katowice, wrzesień-grudzień 2013 roku)*, „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych”, (2014) nr 1 (38), s. 251-256; B. Warząchowska, *Nagroda „Lux ex Silesia” dla ks. prof. Wincentego Myszora. Wystawa: Nauka – dydaktyka – organizacja. Ekspozycja przygotowana przez Bibliotekę Teologiczną Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach i Księgarnię Św. Jacka w Katowicach (Katowice 5.10.2013 r.-31.12.2013 r.)*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 101 (2014) s. 413-416.

⁷ A. Bartoszek, *Słowo Dziekana Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z okazji przyznania ks. prof. zw. dr. hab. Wincentemu Myszorowi nagrody „Lux ex Silesia”*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, 46 (2013) z. 2, s. 247.

⁸ Były to: *Omnia tempus habent. Miscellanea theologica Vincentio Myszor quadragesimum annum laboris scientifici celebranti ab amicis, sodalibus discipulisque oblata* pod redakcją księży Antoniego Reginka, Grzegorza Strzelczyka i Andrzeja Żądło (Katowice 2009) oraz zbiór artykułów w 57. tomie „Vox Patrum” z 2012 roku. Por. np. A.Z. Zmorzanka, *Jubileusz ks. prof. Wincentego Myszora (Katowice, UŚ, 21 V 2009)*, „Vox Patrum”, 56 (2011) s. 891-893.

naukową zatytułowaną *Natura i cechy zgromadzenia liturgicznego*, która odbyła się 21 maja 2009 roku⁹.

Już po śmierci ks. W. Myszora, 16 maja 2017 roku powołano na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach Pracownię Patrystyczną, na którą składają się unikatowe zbiory pochodzące z księgozbioru patrologa „pozwalające na rozwijanie szerokich badań, zwłaszcza nad gnostycyzmem, manicheizmem oraz hermetyzmem, nie tylko przez teologów, ale także filologów lub filozofów”¹⁰. Księgozbiór naukowy ks. W. Myszora narastał przez lata, był wynikiem podjętych badań, licznych kwerend i wyjazdów, w tym zagranicznych, udziału w sympozjach i konferencjach, jak również zajęć dydaktycznych z zakresu języka koptyjskiego, historii Kościoła starożytnego, literatury wczesnochrześcijańskiej i patrologii¹¹. Przy Pracowni Patrystycznej działa Centrum Badań nad Historią Kościoła. Celem Centrum, jak i powołanej Fundacji Centrum Badań nad Historią Kościoła im. ks. prof. Wincentego Myszora, jest między innymi „kontynuacja i rozpowszechnienie szeroko pojętych badań nad historią starożytnego Kościoła w tym gnostycyzmu i dziedzinami pokrewnymi; przekład i opracowanie kodeksów z Nag Hammadi; tłumaczenia na język angielski publikacji autorstwa Wincentego Myszora (...), organizacja konferencji, seminariów, wykładów, działalność wydawnicza”¹².

By uzupełnić wizerunek ks. W. Myszora jako badacza, postanowiono zbadać spuściznę patrologa przechowywaną w Archiwum Archidiecezjalnym w Katowic-

⁹ Referaty wygłosili księża Józef Kozyra, Artur Malina, Jan Słomka i Andrzej Żądło z Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, ks. Helmut Jan Sobeczko z Uniwersytetu Opolskiego, ks. Jerzy Paliński z Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego w Katowicach oraz biskup Stefan Cichy z Legnicy. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego oraz Wydziału Teologicznego Sekcja w Tarnowie. R. Buchta, „*Natura i cechy zgromadzenia liturgicznego chrześcijan*”. Konferencja naukowa połączona z ceremonią wręczenia Księgi Jubileuszowej ks. prof. dr. hab. Wincentemu Myszorowi (Katowice 21 maja 2009), „*Studia Pastoralne*”, (2009) nr 5, s. 402-407; Zmorzanka, *Jubileusz ks. prof. Wincentego Myszora*, s. 891.

¹⁰ A. Muc, *Otwarcie Pracowni Patrystycznej w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*, „*Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy*”, (2017) nr 1, s. 158. Por. też Pracownia Patrystyczna. Zbiór ks. prof. Wincentego Myszora, https://www.myszor.pl/biblioteka/index.php/Strona_g%C5%82%C3%B3wna (dostęp: 22.09.2021); B. Warząchowska, *Księgozbiory śląskich kapłanów w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*, w: *Z życia książki. Ochrona i konserwacja zbiorów bibliotecznych oraz konteksty. Prace dedykowane profesorowi Leonardowi Ogiermanowi*, red. A. Tokarska, Katowice 2015, s. 292-299.

¹¹ W latach 1969-2001 wykładał w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie (m.in. historia starożytna Kościoła; wykłady monograficzne; seminaria magisterskie i doktorskie). Między 1972 a 2001 rokiem prowadził zajęcia w Wyższym Śląskim Seminarium Duchownym w Katowicach (np. historia literatury wczesnochrześcijańskiej), a między 1998 a 2000 rokiem na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Koczwarą, Kołosowski, *Działalność katedr*, s. 65-67; L. Lach-Bartlik, *Ksiądz Profesor Wincenty Wilhelm Myszor*, „*Vox Patrum*”, 57 (2012) s. 11-13; *Udział ks. Profesora dr. hab. Wincentego Myszora w kształceniu pracowników naukowych. Zestawienie w porządku chronologicznym (stan z 1 stycznia 2009 roku)*, w: *Omnia tempus habent*, s. 45-47.

¹² Centrum Badań nad Historią Kościoła, <https://centrum.silesia.edu.pl/fundacja-2> (dostęp: 19.12.2023).

cach. Została ona подарowana instytucji przez właściciela, przez niego wyselekcjonowana i uporządkowana. Należy też podkreślić, że kwerenda objęła jedynie dokumenty rękopiśmienne, a na odrębne analizy czekają materiały zapisane na dyskach komputerowych, które nie były dotychczas eksplorowane. Wspomniane rękopisy obejmują 25 jednostek archiwalnych z lat 1965-2012, a zbadane do artykułu pochodzą z 6 jednostek o sygnaturach od 169/1 do 169/6. Z uwagi na rozległość poszukiwań skupiono się na danych dotyczących zaangażowania badacza w międzynarodowy ruch naukowy¹³. Analizie krytycznej poddano 134 listy oficjalne, o charakterze prywatnym, notatki, zaproszenia i sprawozdania, programy wydarzeń, statuty z lat 1974-2008. Wspomniana spuścizna została przejrzana, by „wydobyć” informacje na temat relacji ks. W. Myszora ze światem nauki, tym mniej dostępnym w okresie PRL-u. Zaznajomiono się również z dokumentami z lat późniejszych, by obraz tych kontaktów był kompleksowy. Skupiono się na badaniu materiałów, na podstawie których możliwe było odtworzenie mało znanych lub nieznanymi dotychczas faktów związanych z udziałem ks. W. Myszora w ruchu badawczym poza granicami kraju. Na podstawie archiwaliów scharakteryzowano wyjazdy ks. W. Myszora na staże naukowe, kwerendy biblioteczne, kongresy, sympozja i konferencje międzynarodowe, wykłady gościnne. Ponadto, wzmiankowano o przynależności polskiego patrologa do międzynarodowych organizacji i stowarzyszeń. Wszystkie te fakty opisano w porządku rzeczowym, a następnie chronologiczno-topograficznym.

Staż, wyjazdy naukowe, konsultacje, kwerendy biblioteczne

Niemcy¹⁴

Pierwszy długi – jak przyznał ks. W. Myszor – staż naukowy za granicą miał miejsce w Johann-Adam-Möhler-Institut für Ökumenik w Paderborn¹⁵

¹³ O kontaktach ks. Myszora z instytucjami naukowymi oraz wydawnictwami, czego znakiem jest zachowana korespondencja, traktują publikacje: K. Tałuć, *Scholarly Correspondence of Fr. Prof. Wincenty Myszor with Polish Academic Institutions, Publishing Houses, and Bookshops Preserved in the Archdiocesan Archives in Katowice*, „Polish Libraries”, 9 (2021) s. 247-271; A. Gołda, K. Tałuć, *Materiały źródłowe do biografii naukowej ks. prof. Wincentego Myszora (katalog z opracowaniem)*, Katowice 2020; *Materiały źródłowe do biografii naukowej ks. prof. Wincentego Myszora (Wybór korespondencji)*, wstęp i edycja K. Tałuć, Katowice 2019.

¹⁴ Postanowiono w nazwie państwa nie wprowadzać rozróżnienia na dwa państwa niemieckie (Republika Federalna Niemiec i Niemiecka Republika Demokratyczna), jakie istniały w latach 1949-1990, co jednak nie oznacza, że fakt ten nie miał wpływu na organizację wyjazdów ks. Myszora, np. konieczność uzyskania wiz, o czym nadmieniono w tekście głównym.

¹⁵ Dzieje Institutu sięgają 27 stycznia 1956 roku, kiedy to powołano Verein zur Förderung wissenschaftlicher Forschung auf dem Gebiet der Konfessions- und Diasporakunde (od 1969 roku Verein zur Pflege wissenschaftlicher Forschung auf dem Gebiet der Ökumenik), którego głównym celem było utworzenie organu rozwijającego badania w zakresie ekumenizmu. Rok później powstał Institut für Konfessions- und Diasporakunde (od 1966 roku Institut für Ökumenik), mocno związany z Theologische Fakultät w Paderborn. *Geschichte*, <https://de.moehlerinstitut.de/institut/geschichte> (dostęp: 30.09.2021).

w 1975 roku¹⁶. W Instytucie, który jest jednostką o charakterze dydaktyczno-badawczym, podejmuje się badania w zakresie dialogu ekumenicznego, zwłaszcza między Kościołem katolickim a wspólnotami reformowanymi. Zajmuje się również działalnością wydawniczą, organizuje sympozja, prowadzi bibliotekę gromadzącą dzieła istotne z punktu widzenia teologii ekumenicznej (obecnie ok. 150 000 woluminów), a pracownicy biorą udział w projektach naukowych. Ważną funkcją Instytutu są stypendia przyznawane badaczom. Współcześnie są one skierowane do tych, którzy zajmują się teologią prawosławną¹⁷.

W literaturze drukowanej dość ogólnie opisano fakty dotyczące wyjazdu polskiego badacza do Paderborn¹⁸. W spuściznie archiwalnej można odnaleźć więcej informacji na temat przygotowań do podróży, które rozpoczęły się przed październikiem 1974 roku, kiedy to strona niemiecka została poinformowana o zgodzie biskupa diecezji katowickiej, Herberta Bednorza, na wyjazd ks. W. Myszora¹⁹. Patrolog otrzymał wówczas oficjalny urlop, mający trwać od 1 lutego 1975 do 1 lutego 1976 roku. Uczestnictwo w stypendium przesunęło się jednak w czasie, ponieważ stypendysta postanowił udać się do Paderborn dopiero po ważnych dla niego wydarzeniach (prymicja jednego z księży).

W sprawach organizacyjnych ks. W. Myszor korespondował z ks. prof. dr. Paulem Bormannem (1923-2006), który pomógł mu uzyskać roczne stypendium archidiecezji Paderborn. Niemiecki teolog, jego rodzice pochodzili z Prus Wschodnich, często odwiedzał Polskę, zwłaszcza Warmię i Mazury. Był znawcą egzegezy biblijnej, której poświęcił swój doktorat opublikowany w 1965 roku w Paderborn, a od 1 czerwca 1970 roku pracował jako profesor Theologische Fakultät i wykładał homiletykę oraz teologię pastoralną²⁰. Dnia 7 listopada 1974 roku ks. prof. dr P. Bormann poinformował polskiego badacza o wysłaniu pisemnego zaproszenia do rektora Akademii Teologii Katolickiej, ks. prof. dr. hab. Jana Stępnia, które pozwalało starać się o wizę. Dokument zapewne okazał się niewystarczający, bowiem 16 grudnia 1974 roku rektor Theologische Fakultät Paderborn,

¹⁶ Przyznane stypendium obejmowało zakwaterowanie i wyżywienie oraz gratyfikację finansową. Archiwum Archidiecezjalne w Katowicach (dalej: AAKat.), sygn. 169/1, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 366. Współpraca naukowa między Republiką Federalną Niemiec a Polską przed 1970 rokiem miała charakter nieformalny i sporadyczny. Po tej dacie można zauważyć swego rodzaju ożywienie, wynikające choćby z kontaktów prywatnych, jak w przypadku ks. W. Myszora, które pomagały w nawiązywaniu formalnej współpracy. Wyjazdów polskich naukowców pod koniec lat siedemdziesiątych było już sporo, przykładowo w 1979 roku do Republiki Federalnej Niemiec wyjechało 2079 osób na studia, staże i praktyki, a 793 na kongresy i zjazdy. Równocześnie do Polski przyjechało w celach naukowych 1434 badacze niemieckich oraz 257 studentów. D. Pick, *Ponad żelazną kurtyną. Kontakty społeczne między PRL i RFN w okresie détente i stanu wojennego*, Warszawa 2016, s. 262-263.

¹⁷ Johann-Adam-Möhler-Institut für Ökumenik, Paderborn, <https://de.moehlerinstitut.de/> (dostęp: 30.09.2021).

¹⁸ Lach-Bartlik, *Ksiądz Profesor*, s. 18.

¹⁹ AAKat., sygn. 169/1, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 337.

²⁰ W. Myszor, *Ks. prof. dr Paul Bormann i jego biblioteka*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, (2004) z. 1, s. 174.

prof. dr Bernhard Fraling (1929-2013), podpisał oficjalne zaproszenie dla ks. W. Myszora²¹. Z początkiem marca 1975 roku polski patrolog zakomunikował, że wiza została mu przyznana²². Zamierzał wyjechać do Niemiec 7 kwietnia.

W Johann-Adam-Möhler-Institut für Ökumenik ks. W. Myszor zapoznał się z niemiecką literaturą teologiczną. Wyjazd poskutkowało też przygotowaniem do napisania rozprawy habilitacyjnej, mimo że Paderborn nie dysponowało licznymi pracami z zakresu gnozy i języka koptyjskiego. Dlatego ks. dr Hans Quecke SJ (1928-1998), koptolog, egiptolog i orientalista, przebywający podczas niemieckiego stażu ks. W. Myszora w Rzymie²³, polecił mu udać się do innych bibliotek w poszukiwaniu materiałów. Zarekomendował księgozbiór w Münster, gdzie brakowało publikacji z zakresu gnozy, oraz Die Bibliothek des Orientalisten Heinrich Goussen w Bonn ze starymi tekstami dotyczącymi chrześcijańskiego orientu²⁴.

Podczas wyjazdu do Paderborn ks. W. Myszor nie tylko przeprowadzał kwerendy w bibliotekach, ale brał udział w życiu naukowym uczelni. Świadczy o tym, np. zaproszenie z 16 lipca 1975 roku, kiedy to miał okazję uczestniczyć w jubileuszu 65-lecia prof. dr. Petera Bläsera (zaplanowane na 28 lipca)²⁵.

Kontakty, jakie ks. W. Myszor nawiązał w 1975 roku podczas stażu naukowego w Johann-Adam-Möhler-Institut für Ökumenik w Paderborn, były podtrzymywane przez niego w późniejszych latach. Pracując nad kolejnymi projektami naukowymi czy tłumaczeniami, podróżował do Paderborn przede wszystkim po to, aby korzystać z biblioteki Instytutu. Dowodzą tego na przykład zachowane sprawozdania z pracy naukowej. W raporcie z wykorzystania środków finansowych na badania statutowe Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach za rok 2001 można przeczytać o 14-dniowym pobycie w Paderborn celem przygotowania tłumaczenia z języka koptyjskiego *Apokryfu Jana*²⁶. Przekład krytyczny tekstu ukazał się w „Śląskich Studiach Historyczno-Teologicznych” w tomie 35. z 2002 roku²⁷.

W analizowanych materiałach archiwalnych zachowały się także ślady świadczące o dobrych, długotrwałych kontaktach ks. W. Myszora z ks. prof. dr. P. Bormannem, który pomógł polskiemu księdzu w zorganizowaniu stażu w Paderborn w 1975 roku. Datę 30 października 2000 roku nosi pismo podpisane przez arcybiskupa

²¹ AAKat., sygn. 169/1, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 344.

²² AAKat., sygn. 169/1, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 366.

²³ Ks. W. Myszor utrzymywał również później kontakty z ks. dr. H. Quecke SJ, który w latach 1965-1995 pracował w Pontificio Istituto Biblico w Rzymie, korespondując w sprawie publikacji recenzji katowickiego kapłana na łamach czasopisma „Orientalia”. W „Orientalia”, w zeszyte 3. z 1996 roku, opublikowano recenzję książki *Die Bibliothek von Nag Hammadi, Einige Probleme des Christentums in Ägypten während der ersten Jahrhunderte* autorstwa Aleksandra Khosroyeva. AAKat., sygn. 169/4, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 79, 86, 88, 97, 116.

²⁴ Późniejszy przewodniczący International Association for Coptic Studies zaprosił też ks. W. Myszora w sierpniu 1975 roku do odwiedzenia go w Heidelbergu. AAKat., sygn. 169/1, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 374; AAKat., sygn. 169/1, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 370; AAKat., sygn. 169/1, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 377.

²⁵ AAKat., sygn. 169/1, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 355.

²⁶ AAKat., sygn. 169/5, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 276.

²⁷ W. Myszor, *Apokryf Jana (wstęp i tłumaczenie z koptyjskiego wersji z NHC II, 1)*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, (2002) z. 1, s. 73-89.

Damiana Zimonia, jakie zaadresowano do ks. prof. dr. P. Bormanna. W dokumencie tym hierarcha katowicki, powołując się na rozmowę z ks. W. Myszorem, dziękuje za przekazanie zbioru książek do biblioteki archidiecezjalnej²⁸. Księgozbiór ten, o charakterze specjalistycznym, miał w przyszłości stanowić ważną część zasobów biblioteki tworzonego na Uniwersytecie Śląskim Wydziału Teologicznego²⁹. Należy w tym miejscu przypomnieć, że pierwszym dziekanem powstałego Wydziału został ks. W. Myszor. On też wniósł wielki wkład w organizację struktury i funkcjonowanie nowej jednostki uczelni katowickiej.

O innym zrealizowanym wyjeździe ks. W. Myszora do Niemiec świadczy korespondencja z 1986 roku³⁰. Między 2 a 22 listopada patrolog przebywał w Bonn³¹. Plany tego wyjazdu były bogate. W pierwszej kolejności miał przeprowadzić kwerendy w poszukiwaniu literatury do tematu *Nag Hammadi Texte, Koptische Sprache*. Pragnął również odbyć konsultacje w sprawach języka koptyjskiego z prof. dr. Casparem Detlefem Gustavem Müllerem (1927-2003), koptologiem i historykiem religii, wykładowcą Rheinischen Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn³². Ks. W. Myszor chciał też spotkać się z prof. dr. Knutem Schäferdiekiem (1930-2010), protestanckim teologiem, pracującym w Kirchengeschichte an der Evangelisch-theologischen Fakultät der Universität Bonn, by omówić szczegóły dalszej współpracy przy współtworzeniu opracowania „Bibliographia Patristica. Internationale patristische Bibliographie”, które ukazywało się w latach 1959-1997 w oficynie Walter de Gruyter³³. Już w 1972 roku ks. W. Myszor, jako jedyny przedstawiciel z Polski, zaczął kooperować z Die Patristische Kommission der Akademien der Wissenschaften Arbeitsstelle w Bonn przygotowującą ową bibliografię. Z zachowanej korespondencji wiadomo, że współdziałanie trwało co najmniej do 1995 roku, kiedy poinformowano ks. W. Myszora o zaprzestaniu wydawania bibliografii. Patrolog przesyłał do Bonn znormalizowane opisy bibliograficzne wybranych publikacji polskich i rosyjskich³⁴.

Bonn to cel kwerend bibliotecznych ks. W. Myszora także w latach następnym, co związane było z opracowaniem nowych pomysłów grantowych i reali-

²⁸ AAKat., sygn. 169/5, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 232.

²⁹ Myszor, *Ks. prof. dr Paul Bormann*, s. 174, 176.

³⁰ Potwierdzeniem wyjazdu są list oraz certyfikat podpisany przez prof. dr. Gabriela Adriányi'ego (ur. 1935) z Institut für Kirchengeschichte der Universität Bonn. List datowany jest na 3 listopada. AAKat., sygn. 169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 175. Certyfikat: AAKat., sygn. 169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 187.

³¹ AAKat., sygn. 169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 161.

³² W 1978 roku Akademia Teologii Katolickiej w Warszawie, zatrudniająca ks. W. Myszora, podpisała umowę o współpracy badawczej i wymianie kadry na wykłady gościnne z Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn. J. Mandziuk, *Dzieje Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie 1954-1999*, Warszawa 1999, s. 32.

³³ Seria ta, dzięki staraniom ks. W. Myszora, w całości trafiła do zasobów Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. A. Muc, *Dar księdza prof. dr. hab. Wincentego Myszora dla Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, (2013) z. 1, s. 211.

³⁴ AAKat., sygn. 169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 98. AAKat., sygn. 169/4, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 62, 67, 82.

zają już rozpoczętych projektów badawczych, przede wszystkim translacyjnych. W 1997 roku, od 20 do 31 października, ks. W. Myszor poszukiwał niezbędnych materiałów do przygotowania projektu pod tytułem *Szenute wobec gnostyków*³⁵. Publikacja na temat pism *Szenute z Atripe – archimandryty i świętego Kościoła koptyjskiego* – ukazała się dopiero w 2007 roku w opracowaniu *Grecy, Rzymianie i ich sąsiedzi* w serii *Acta Universitatis Wratislaviensis*³⁶.

W 2006 roku Ministerstwo Edukacji i Nauki zaakceptowało projekt ks. W. Myszora zatytułowany *Biblioteka z Nag-Hammadi. Kodeks I i II, wstęp, tłumaczenie z koptyjskiego i komentarz*. Zgodnie z harmonogramem grant miał być zrealizowany w ciągu dwóch lat – od 12 kwietnia 2006 roku do 11 kwietnia 2008 roku³⁷. Już na początku projektu (od 3 do 14 września 2006 roku) ks. W. Myszor udał się do dobrze mu znanego Franz Joseph Dölger-Institut zur Erforschung der Spätantike der Universität Bonn, aby wykorzystać tamtejsze zbiory i wykonać zaplanowane prace nad tłumaczeniami kodeksów. Ostatecznym efektem wszystkich przedsięwzięć związanych z realizacją grantu była publikacja w języku polskim treści rękopisów z Nag Hammadi, która ukazała się w 2008 roku w serii *Studia Antiquitatis Christianae. Series Nova*³⁸.

Francja

Ks. W. Myszor w latach dziewięćdziesiątych XX wieku był już uznanym tłumaczem i specjalistą z zakresu antyku chrześcijańskiego. Kontakty z międzynarodowym środowiskiem badaczy kultury starożytnej, nawiązane w okresie przygotowywania rozprawy doktorskiej i dysertacji habilitacyjnej, skutkowały kolejnymi zaproszeniami na konferencje i wykłady gościnne. Osobno warto omówić pobyt ks. W. Myszora w 1995 roku w Paryżu, ponieważ łączył on w sobie zarówno rozmowy dotyczące dydaktyki, wykłady, jak i kwerendy biblioteczne. Do stolicy Francji został zaproszony przez ks. prof. Claude'a Bressolette'a (ur. 1934), dziekana Wydziału Teologicznego Institut Catholique w Paryżu³⁹, na miesiąc, i w tym czasie prowadził m.in. wykłady dla studentów uczelni. Dzięki zachowanym materiałom archiwalnym można dokładnie odtworzyć przebieg pobytu. Wizyta na katolickiej uczelni paryskiej była możliwa również dzięki podpisanej wcześniej oficjalnej umowie o współpracy między uczelnią francuską a Akademią Teologii Katolickiej w Warszawie. Wśród osób, które bezpośrednio były zaangażowane w organizację pobytu ks. W. Myszora w Paryżu i prowadziły z nim korespondencję, należy wymienić ks. prof. Józefa Wolińskiego (ur. 1933) i ks. Piotra Ratajczaka

³⁵ AAKat., sygn. 169/6, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 327.

³⁶ W. Myszor, *Szenute wobec pogan i heretyków*, w: *Grecy, Rzymianie i ich sąsiedzi*, pod red. K. Nawotki i M. Pawlak, Wrocław 2007, s. 615-629.

³⁷ AAKat., sygn. 169/6, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 327.

³⁸ *Biblioteka z Nag Hammadi. Kodeks I i II, wstęp, przekład i komentarz* W. Myszor, Katowice 2008.

³⁹ Institut Catholique de Paris (Instytut Katolicki w Paryżu) to prywatna uczelnia chrześcijańska, działająca od 1875 roku w Paryżu. Współcześnie kształci na sześciu wydziałach, w tym na Wydziale Prawa Kanonicznego i Wydziale Teologii i Nauk Religijnych – Theologicum. Od początku istnienia uczelnia była otwarta na studentów przybywających spoza granic Francji. Institut Catholique de Paris, <https://www.icp.fr/> (dostęp: 15.10.2021).

(1922-2012). Pierwszy z nich w 1983 roku został mianowany profesorem pierwszej klasy Institut Catholique i to w dużej mierze dzięki niemu nawiązano współpracę między uczelniami z Francji i Polski⁴⁰. Kontakty te przełożyły się także na fundowanie stypendiów dla studentów polskich chcących podjąć studia teologiczne we Francji. Ks. P. Ratajczak był natomiast rektorem Séminaire Polonais w Paryżu w latach 1982-1998, instytucji od początku swego istnienia, czyli od 1945 roku, wspierającej kandydatów na kapłanów oraz księży, ale również osoby świeckie, w zdobywaniu wykształcenia⁴¹.

Zgodnie z opracowanym wcześniej programem ks. W. Myszor wziął aktywny udział w seminarium ks. prof. J. Wolińskiego, wygłosił publiczną prelekcję i brał udział w dyskusji podczas spotkania kierownictwa Instytutu z prymasem Polski ks. Józefem Glempem. Pozostały czas ks. W. Myszor poświęcił na przygotowanie wykładów do druku w czasopiśmie francuskiej uczelni oraz na przeprowadzenie kwerendy bibliotecznej w związku z badaniami nad gnozą oraz manicheizmem. Z zachowanych dokumentów wynika, że 31 stycznia na seminarium zapoznał studentów z tematem *Un texte d'Irénée sur les pratiques baptismales de certains gnostiques et le témoignage de Nag-Hammadi*⁴². Dwa dni później, 2 lutego, wygłosił natomiast wykład otwarty zatytułowany *Origène et les gnostiques. État de la question*. Na zaproszeniu przedstawiono ks. W. Myszora jako koptologa, znawcę tekstów gnostycznych odkrytych w Nag Hammadi⁴³.

Negocjacje Okrągłego Stołu, które zapoczątkowały gruntowne zmiany ustrojowe w Polsce, gwarantując swobodny rozwój m.in. gospodarki i kultury, objęły również obszar nauki. Władze uczelni w Polsce mogły podejmować rozmowy mające na celu nawiązywanie oficjalnych kontaktów z zagranicznymi instytucjami nauki. Kwestia ta dotyczyła nie tylko uczelni państwowych, lecz także powstających prywatnych i kościelnych. W trakcie miesięcznego pobytu w Paryżu, 6 lutego 1995 roku, ks. W. Myszor wziął udział w spotkaniu, którego głównym celem było omówienie ewentualnej oferty dydaktycznej Instytutu paryskiego dla kleryków i młodych księży z Polski. W dyskusji tej stronę polską reprezentował prymas J. Glemp, a także rektor Seminarium Polskiego ks. P. Ratajczak, uczelnię francuską – prof. Jacques Briend (1932-2017), prof. dr Jean Greisch (ur. 1942), ks. prof. dr Henri-Jérôme Gagey. Uczeni ci, prowadzący nie tylko badania naukowe, lecz również zaangażowani w organizację dydaktyki, mogli zaprezentować ofertę Instytutu i odpowiedzieć na wszystkie pytania nurtujące przedstawicieli strony polskiej. Prof. J. Briend był znawcą Pisma Świętego, który wykształcenie zdobywał m.in. w L'École Biblique et Archéologique Française, będącej najstarszą katolicką uczelnią w Jerozolimie, działającą od 1989 roku. Prof. J. Briend należał także do Papieskiej Komisji Biblijnej zajmującej się interpretacją tekstów biblijnych, doradzając w tym zakresie Kongregacji Nauki Wiary. Filozofię, jako znawca pism Martina Heideggera i Paula Ricoeura, wykładał prof. dr J. Greisch,

⁴⁰ P. Szczur, *Ks. prof. Józef Woliński: Curriculum Vitae*, „Vox Patrum”, 64 (2015) s. 14.

⁴¹ *Historia Seminarium Polskiego w Paryżu*, <https://seminariumpolskie.fr/pl/historia-seminarium> (dostęp: 15.10.2021).

⁴² AAKat., sygn. 169/4, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 51.

⁴³ AAKat., sygn. 169/4, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 52.

który do 1994 roku pełnił jednocześnie funkcję dziekana Wydziału Filozofii Instytutu paryskiego. Badania obejmujące zagadnienia antropologii chrześcijańskiej, teologii praktyk duszpasterskich prowadził natomiast ks. prof. dr H.-J. Gagey. Nieodczoną pomocą podczas rozmów służył również ks. prof. J. Woliński jako etatowy pracownik Instytutu. W zachowanych dokumentach znajduje się, oprócz szczegółowego harmonogramu wizyty, opis przebiegu studiów w Instytucie Katolickim, przygotowany przez ks. prof. J. Wolińskiego. Ten krótki wyciąg, jak sam autor nadmieniał, mógłby stanowić przyczynek do dyskusji w trakcie spotkania uczonych francuskich z Prymasem Polski⁴⁴. Ks. prof. J. Woliński, prezentując zasady kształcenia i zdobywania stopni naukowych w Instytucie Katolickim, wskazał te kursy, które w obecnej sytuacji byłyby najodpowiedniejsze dla przyszłych studentów z Polski. Zwrócił szczególną uwagę na możliwość specjalizacji studentów z zakresu: egzegezy, liturgiki, nauk religijnych, nauk społecznych, muzyki liturgicznej. Przybywający z Polski księża mogliby, zdaniem ks. prof. J. Wolińskiego, uzyskać w Instytucie Katolickim również stopnie doktora, co z pewnością przyczyniłoby się do intensyfikacji współpracy naukowej między uczonymi polskimi i francuskimi. Swoje propozycje poddał namysłowi ks. W. Myszora, także jako materiał do ewentualnych pytań.

Turcja

W dokumentach archiwalnych po ks. W. Myszorze zachowały się ponadto pisma świadczące o udziale kapłana w podróży do Turcji zorganizowanej w 1997 roku przez Sekcję Bizantynologiczną Komitetu Nauk o Kulturze Antycznej Polskiej Akademii Nauk⁴⁵. Korespondencja kierowana do ks. W. Myszora zawierała informacje m.in. o planowanej trasie przejazdu w Turcji, kosztach udziału w tej wyprawie i trudnościach, jakie Małgorzata Dąbrowska (ur. 1956), sekretarz Komisji i odpowiedzialna za organizację podróży z ramienia Polskiej Akademii Nauk, musiała pokonać. Program wyjazdu 15-osobowej grupy, w skład której wchodził członek Sekcji, przedstawiał się bardzo bogato. Obejmował zwiedzanie najważniejszych zabytków w Stambule: Hagia Sophia, Pałac Topkapi, Błękitny Meczet, Hipodrom konstantynopolski, mury obronne i twierdze nad Bosforem. W kolejnych dniach zaplanowano wyjazdy do: Bursy, Efezu, Miletu, Didymy. Podczas tej wyprawy korzystano z opieki profesjonalnego pilota wycieczek zagranicznych, ale i sami uczestnicy – specjaliści z zakresu starożytności – podjęli się przygotowania wystąpień, które przybliżyły historii poszczególnych miejsc i zabytków. Na przykład prof. dr hab. Maria Dzielska (1942-2018), historyk z Uniwersytetu Jagiellońskiego, znawczyni dziejów późno-antycznego Rzymu i wczesnego Bizancjum, zaoferowała wykład na temat Pergamonu i świątyni Asklepiosa⁴⁶. Prof. dr hab. M. Dąbrowska za pośrednictwem konsulatu polskiego w Turcji starała się również o zorganizowanie spotkania polskich uczonych ze „starożytnikami i średniowiecznikami” tureckimi, co w przyszłości mogłoby zaowocować trwałą współpracą naukową. Zachowana

⁴⁴ AAKat., sygn. 169/4, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 50.

⁴⁵ AAKat., sygn. 169/4, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 166-169, 188, 193, 196, 198-200, 204, 214, 245-246.

⁴⁶ AAKat., sygn. 169/4, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 187.

korrespondencja dowodzi, że wyprawę naukową (przyjęty tytuł tego przedsięwzięcia brzmiał *Bizantyjskie źródła pisane i ich materialne odbicie w zabytkach Azji Mniejszej*), trwającą od 21 do 30 września 1997 roku, przygotowywano już od marca roku 1996, pokonując wiele trudności, przede wszystkim związanych z nadaniem temu wyjazdowi właściwej formy odpowiadającej oczekiwaniom samych uczestników⁴⁷. Efektem odbytej we wrześniu 1997 roku wyprawy do Turcji były m.in. filmy przygotowane przez ks. prof. dr. hab. Henryka Pietrasa SJ (ur. 1954) noszące kolejno tytuły: *Ruiny Cesarstwa Bizantyńskiego, Konstantynopol, Miasta soborowe*, opatrzone komentarzami podróżujących⁴⁸. Wyjazd musiał spełnić oczekiwania członków tej wycieczki naukowej, ponieważ w grudniu 1997 roku sekretarz Komisji zaproponowała kolejną podróż do Turcji. W 1999 roku planowano zwiedzić Kapadocję i Antiochię⁴⁹. W sierpniu 1998 roku ks. W. Myszor otrzymał informację o ramowym programie tej nowej wyprawy⁵⁰.

Kongresy, konferencje, sympozja i wykłady gościnne

Z odnalezionej w Archiwum Archidiecezjalnym w Katowicach korespondencji można również dowiedzieć się o udziale ks. W. Myszora w kongresach koptologicznych, konferencjach, sympozjach oraz wykładach gościnnych. Te ostatnie wygłaszał przede wszystkim w ośrodkach niemieckich.

Kongresy koptologiczne

Jednym z donioślejszych wydarzeń tego typu było wystąpienie polskiego patrologa z odczytem o tytule *La coptologie en Pologne* podczas International Colloquium on the Future of Coptic Studies w Kairze między 8 a 18 grudnia 1976 roku⁵¹. Zbadana korespondencja rzuca nowe światło na zdarzenia towarzyszące temu wyjazdowi. Z 13 maja 1976 roku pochodzi bowiem list światowej sławy koptologa, dr. Wolfa-Petera Funka (1943-2021), współzałożyciela Mitbegründern des Berliner Arbeitskreises für koptisch-gnostische Schriften. Grupa ta zajmowała się ogłaszaniem niemieckich przekładów pism Nag Hammadi. Dr W.-P. Funk od 1986 roku był profesorem wizytującym Université Laval w Quebecu w związku z realizacją projektu *Bibliothèque copte de Nag Hammadi*. W Kanadzie wykładał koptologię do 2009 roku. W Berlinie z kolei publikował manuskrypty manichejskie. Poza wymianą doświadczeń w zakresie tłumaczeń z języka koptyjskiego w korespondencji z ks. W. Myszorem pojawiło się pytanie skierowane do polskiego badacza o możliwość jego udziału w kongresie⁵². Był to pierwszy ślad, w zanalizowanych papierach, na temat planów wyjazdu ks. W. Myszora do Kairu. Kolejny pojawił się 21 lipca w korespondencji z ks. dr. H. Quecke'em SJ⁵³. Korespondent ks. W. Myszora wyjaśnił, że przyjął od

⁴⁷ AAKat., sygn. 169/6, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 193.

⁴⁸ AAKat., sygn. 169/6, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 267.

⁴⁹ AAKat., sygn. 169/6, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 267, 311.

⁵⁰ AAKat., sygn. 169/6, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 279, 280.

⁵¹ Lach-Bartlik, *Ksiądz Profesor*, s. 18-19; Longosz, *Ks. prof. Wincenty Myszor*, s. 844-845.

⁵² Dr W.-P. Funk spodziewał się problemów z otrzymaniem wizy w Niemieckiej Republice Demokratycznej. AAKat., sygn. 169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 16; *Wolf-Peter Funk (1943-2021)*, http://www.cmcl.it/~iacs/funk_obit.pdf (dostęp: 22.09.2021).

⁵³ AAKat., sygn.169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 26.

organizatorów zaproszenie do wygłoszenia referatu na temat liturgii koptyjskiej i liczył na spotkanie z badaczami z Polski, w tym dr. Stefanem Jakobielskim i prof. dr. hab. Kazimierzem Michałowskim⁵⁴. Ks. W. Myszor potwierdził, że do Kairu miał zamiar wybrać się z dr. S. Jakobielskim, historykiem i archeologiem, oraz Tadeuszem Gołgowskim, znawcą liturgii nubijskiej.

Poza informacjami o planach wyjazdowych, w spuściznie pozostały ślady działań organizacyjnych. W październiku 1976 roku ks. W. Myszor korespondował w tych sprawach z prof. Jamesem McConkey'em Robinsonem (1924-2016) z Institute for Antiquity and Christianity w Claremont w Kalifornii⁵⁵. Jednocześnie podjął starania o uzyskanie zgody na wyjazd⁵⁶. Złożył (prawdopodobnie władzom Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie) objaśnienie dotyczące celu wyjazdu. W dokumencie opisał swoje zainteresowania naukowe związane z gnostycyzmem, a w szczególności tekstami koptyjskimi Nag Hammadi, które miały być przedmiotem obrad kairskich. Ks. W. Myszor omówił zresztą te pisma w doktoracie o tytule *Gnostycyzm w tekstach z Nag-Hammadi* (opublikowanym w „*Studia Antiquitatis Christianae*” w 1977 roku) i miały być one podstawą podjętej już wówczas rozprawy habilitacyjnej (planował oddać ją w 1977 roku, ale dokonał tego w 1982 roku). W dalszej części dowodzenia znalazły się informacje o zaangażowaniu patrologa od 1973 roku w prace Zakładu Egiptologii⁵⁷ Uniwersytetu Warszawskiego. Zamierzał ponadto przeprowadzić kwerendy w muzeum koptyjskim w Kairze oraz rozmowy z fachowcami, bo jak wspomniał w zakończeniu: „W badaniach nad gnostycyzmem jestem w Polsce osamotniony i dlatego konieczny jest dla mnie kontakt z innymi pracownikami tej dziedziny”⁵⁸.

International Colloquium on the Future of Coptic Studies w Kairze skupiło grono wielu badaczy z całego świata, którzy mieli okazję uczestniczyć w the International Committee for the Nag Hammadi Codices (9-10 grudnia), wysłuchać referatów (11-15 grudnia), wziąć udział w spotkaniu International Association for Coptic Studies (16 grudnia) oraz wycieczce do Wadi Nastrum (17 grudnia)⁵⁹. Ks. W. Myszor w trakcie kongresu przystąpił do International Association for Coptic Studies, ale z powodu trudności w opłacaniu składek członkowskich (transfer dewiz z Polski), został skreślony z listy⁶⁰.

⁵⁴ Prof. dr hab. K. Michałowski wystąpił 12 grudnia z referatem *A Dictionary of Nubian Iconography*. AAKat., sygn.169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 28; AAKat., sygn.169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 37.

⁵⁵ Korespondencja dotyczyła planowanych noclegów. Polski patrolog poinformował, że skorzysta z noclegów The Polish Center of Mediterranean Archeology in Cairo. AAKat., sygn.169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 34.

⁵⁶ AAKat., sygn.169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 36.

⁵⁷ Po zmianie nazwy: Zakład Bliskiego Wschodu i Afryki.

⁵⁸ AAKat., sygn.169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 36.

⁵⁹ AAKat., sygn.169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 37.

⁶⁰ Informacja o skreśleniu pochodzi z 26 listopada 1984 roku. AAKat., sygn.169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 98.

Z korespondencji prowadzonej z ks. dr. Robertem McLachlanem Wilsonem (1916-2010), pastorem Kościoła Szkocji, profesorem Biblical Studies University of St. Andrews między lutym a wrześniem 1977 roku można poznać z kolei szczegóły opublikowania referatu pokonferencyjnego ks. W. Myszora poza materiałami konferencyjnymi⁶¹. Duża liczba przesłanych rękopisów spowodowała konieczność dokonania selekcji przez redaktorów. Dlatego też pastor zaproponował przekazanie tekstu do czasopisma „Enchoria. Zeitschrift für Demotistik und Koptologie”. Ostatecznie artykuł ukazał się jako *L'état actuel des études coptologiques en Pologne* we wskazanym periodyku w 1978 roku⁶².

Ks. W. Myszor wziął ponadto udział w the Third International Congress of Coptic Studies, który odbył się 20-25 sierpnia 1984 roku w Warszawie. Podczas obrad wygłosił referat zatytułowany *Die Taufe als Schweigen. Zur Theologie der Taufe im Tractatus Tripartitus*⁶³. Zachowana w Archiwum Archidiecezjalnym w Katowicach spuścizna rzuca dodatkowe światło na to wydarzenie. Ks. W. Myszor brał udział nie tylko w części naukowej kongresu, ale z ramienia Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie należał do Komitetu Organizacyjnego⁶⁴. Był także odpowiedzialny za opiekę nad jednym z prelegentów – a wiele wskazuje na to, że sam zaproponował zaproszenie go na kongres warszawski⁶⁵. Od lutego 1984 roku rozpoczął starania o przyjazd ks. prof. dr. Paula van Moorsela, (1931-1999) z Der Rijksuniversiteit te Leiden⁶⁶, który zajmował się ikonografią chrześcijańską, w tym pochodzącą z Doliny Nilu w Egipcie i Nubii. Kierował poza tym misją Francuskiego Instytutu Archeologii Orientalnej w Kairze, prowadząc archiwizację i publikacje malowideł koptyjskich w egipskich monasterach. Kilkakrotnie był już wcześniej w Polsce, dając wykłady w Muzeum Narodowym w Warszawie, Polskiej Akademii Nauk i na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim⁶⁷.

Konferencje patrologiczne i sympozja

Poza tymi międzynarodowymi kongresami, trwającymi wiele dni i skupiającymi niemałe grono badaczy, ks. W. Myszor wziął udział w szeregu innych

⁶¹ AAKat., sygn.169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 60; AAKat., sygn.169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 69; AAKat., sygn.169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 78.

⁶² Pokłosiem spotkania kairskiego były też listy wymieniane z dr. Janem Heldermanem. W styczniu i lutym 1977 roku badacze podzielili się ogólnymi uwagami na temat kongresu. AAKat., sygn.169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 47.

⁶³ Lach-Bartlik, *Ksiądz Profesor*, s. 18-19; Longosz, *Ks. prof. Wincenty Myszor*, s. 844-845.

⁶⁴ AAKat., sygn.169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 98.

⁶⁵ Świadczy o tym krótka maszynopisowa notatka, w której ks. W. Myszor opisał sylwetkę naukową gościa, dowodząc zasadności jego zaproszenia. AAKat., sygn.169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 60.

⁶⁶ AAKat., sygn.169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 59; AAKat., sygn.169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 61.

⁶⁷ Jak stwierdzono w notatce: „Wielki przyjaciel Polski”. AAKat., sygn.169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 60. W kolejnym liście (z 3 lipca 1984 roku) znalazło się podziękowanie ks. W. Myszora za przyjęcie zaproszenia oraz gotowość pomocy gościowi już na terenie Polski. AAKat., sygn.169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 82.

impresz o charakterze naukowym. W 1979 roku otrzymał imienne zaproszenie od dr E.A. Livingstone na The Eighth International Conference on Patristic Studies, zorganizowaną przez St Giles Oxford między 3 a 8 września 1979 roku⁶⁸. Z krótkiego listu z 22 maja wiadomo, że przyjął zaproszenie, wysłał tytuł wystąpienia i poprosił o pomoc w zorganizowaniu zakwaterowania⁶⁹.

Uzyskanie tytułu profesora w 1990 roku spowodowało zwiększenie zakresu obowiązków ks. W. Myszora, co m.in. znalazło odzwierciedlenie w liczbie sporządzanych przez kapłana recenzji dorobków pracowników nauki starających się uzyskać kolejne stopnie czy tytuły naukowe. Z istniejącej literatury wynika, że oddał 13 recenzji doktoratów, w tym 11 po 1990 roku, 16 recenzji dorobków habilitantów, w tym 1 przed uzyskaniem tytułu profesora. Opiniował także dokumentację czterech osób ubiegających się o tytuł profesora⁷⁰. Ks. W. Myszor, oprócz obowiązków naukowych, był mocno zaangażowany w prace organizacyjne jako dziekan i prorektor Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, a od 2000 roku z kolei kierował Wydziałem Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Od drugiej połowy lat dziewięćdziesiątych XX wieku, mając zatem tak dużo obowiązków wykraczających poza pracę *stricte* naukową, aktywność badawczą skoncentrował przede wszystkim na przygotowywaniu tłumaczeń wybranych tekstów starochrześcijańskich oraz publikowaniu artykułów w czasopiśmie, głównie w „Śląskich Studiach Historyczno-Teologicznych”. Wyjazdy zagraniczne związane były natomiast z koniecznością przeprowadzenia kwerend niezbędnych w pracach translacyjnych i publikacyjnych. Warto jednak odnotować udział ks. W. Myszora w konferencjach międzynarodowych lub sympozjach z zaproszonymi wykładowcami z innych krajów, które odbywały się w Polsce.

Jako członek Sekcji Bizantynologicznej Komitetu Nauk o Kulturze Antycznej Polskiej Akademii Nauk regularnie otrzymywał zaproszenia nie tylko na zebrania Sekcji, lecz również na różnego rodzaju konferencje i sympozja organizowane przez Polską Akademię Nauk. W zachowanej spuściznie znajduje się zaproszenie na konferencję pod tytułem *Święci, święte miejsca i pielgrzymki w Bizancjum*, którą zaplanowano na 25-26 października 1997 roku. Wraz z informacją o tym, że na spotkaniu wygłosi referat m.in. prof. Michel Kaplan, wykładający historię Bizancjum na Uniwersytecie Paryż 1-Sorbona, wystosowano do ks. W. Myszora prośbę, aby ten także włączył się w obrady jako czynny prelegent⁷¹. Ostatecznie, co wynika z przesłanego później programu⁷², kapłan nie wygłosił na tej konferencji referatu.

Pozytywnie odpowiedział natomiast na zaproszenie do udziału w konferencji, jakie otrzymał w kwietniu 2002 roku z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Pracownicy trzech jednostek tej uczelni: Katedry Historii Filozofii Chrześcijańskiej i Średniowiecznej, Instytutu Badań nad Antykiem Chrześcijańskim, Instytutu Kultury

⁶⁸ AAKat., sygn.169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 175.

⁶⁹ AAKat., sygn.169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 181.

⁷⁰ *Udział ks. Profesora*, s. 45-47. Dane uzupełniono, korzystając z elektronicznej bazy Nauka Polska.

⁷¹ AAKat., sygn. 169/4, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 248.

⁷² AAKat., sygn. 169/4, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 255.

Średniowiecznej, podjęli się zorganizowania konferencji międzynarodowej, na którą zaprosili wielu prelegentów z zagranicy. Obrady konferencji zatytułowanej *Byt czy dobro? Metamorfozy neoplatonizmu* zaplanowano na cztery dni (7-10 października 2003 roku), a z chwilą wystosowania zaproszenia do ks. W. Myszora przyjazd do Polski zadeklarowało już dziewięciu uczonych reprezentujących instytucje naukowe z: Francji, Niemiec, Stanów Zjednoczonych i Włoch. Interesujący dla dzisiejszego badacza, zwłaszcza biografa czy historyka nauki, jest dopisek odręczny widniejący na dokumencie sporządzony przez ks. Stanisława Longosza⁷³. Ks. S. Longosz kierował Instytutem Badań nad Antykiem Chrześcijańskim Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, z którym śląski kapłan regularnie współpracował, a do „Vox Patrum” – czasopisma założonego przez ks. S. Longosza – nadsyłał teksty⁷⁴. Autor krótkiej notatki, zwracając się po imieniu do ks. W. Myszora, prosił, aby ten wystąpił na konferencji, jeżeli nie z referatem, to przynajmniej z komunikatem i w ten sposób zaznaczył swoją obecność również jako reprezentant katowickiego ośrodka naukowego. Ostatecznie na konferencję lubelską przybyło wielu uczonych z całego świata. Listę prelegentów uzupełnili goście z: Wielkiej Brytanii, Grecji, Izraela, Kanady i Litwy. Referaty wygłoszono w językach angielskim, francuskim, niemieckim, włoskim oraz polskim. Zgodnie z zamierzeniami pomysłodawców tej konferencji przyjęcie szerokiego zakresu tematycznego umożliwiło wymianę doświadczeń i dyskusję naukowców „należących do różnych ośrodków badawczych zarówno w Ameryce i w Europie Zachodniej, jak i w Europie Środkowo-Wschodniej oraz prowadzących prace dotyczące różnych aspektów bogatej przeszłości myśli neoplatonickiej”⁷⁵. Ks. W. Myszor zaprezentował odczyt pt. *Gnostische Begriff des Guten und des Bösen in der Plotin's Polemik* w drugim dniu obrad, kiedy przybliżano nieznane aspekty starożytnego neoplatonizmu i jego relacji do gnostycyzmu oraz chrześcijaństwa⁷⁶.

W spuściznie archiwalnej można też odnaleźć zaproszenia bądź informacje o konferencjach⁷⁷ pozostawione bez odpowiedzi ks. W. Myszora. Były to listy z Yale University⁷⁸, Faculty of Oriental Studies University of Cambridge⁷⁹, La Facoltà di Lettere Cristiane e Classiche Pontificium Institutum Altioris Latinitatis

⁷³ AAKat., sygn. 169/5, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 354.

⁷⁴ *Materiały źródłowe do biografii naukowej ks. prof. Wincentego Myszora (wybór korespondencji)*, wstęp i edycja K. Tałuc, Katowice 2019, s. 51-52.

⁷⁵ R. Majeran, *Byt czy dobro? Metamorfozy neoplatonizmu* (Lublin, KUL, 7-10 X 2003), „Vox Patrum”, 44 (2003) s. 697.

⁷⁶ AAKat., sygn. 169/6, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 48.

⁷⁷ *Griechen und Kopten im byzantinischen Ägypten* wrzesień 1982 rok. Informacja od ks. dr. H. Quecke SJ. AAKat., sygn.169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 314.

⁷⁸ International Conference on Gnosticism 28-31 marca 1978 roku. AAKat., sygn.169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 140-142. Ks. W. Myszor nie wziął udziału w spotkaniu, ale dr J. Helderman przekazał mu w kwietniu 1978 roku fotokopie z wydarzenia. AAKat., sygn.169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 127.

⁷⁹ The Symposium for Nubian Studies 3-8 lipca 1978 roku. AAKat., sygn.169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 91.

w Rzymie⁸⁰, Theologische Fakultät Humboldt-Universität zu Berlin⁸¹ oraz Instytutu Filozofii Rosyjskiej Akademii Nauk⁸². Niestety, nie zachowały się żadne dopiski odręczne, które pozwoliłyby wnioskować o przyczynach, które nie pozwoliły badaczowi pojechać na te międzynarodowe spotkania.

Ks. W. Myszor odmawiał również udziału w konferencjach. Z 6 grudnia 1979 roku pochodzi zaproszenie ks. dr. Julienu Riesa (1920-2013), belgijskiego duchownego i historyka Kościoła, na Colloque sur le gnosticisme et le monde hellénistique w Institut Orientaliste Université Catholique de Louvain 11-13 marca 1980 roku. Ks. W. Myszor odmówił uczestnictwa w zjeździe, tłumacząc się koniecznością dokończenia rozprawy habilitacyjnej⁸³.

Wykłady gościnne

Jeśli idzie o wykłady gościnne, to z literatury znane są fakty dotyczące współpracy ks. W. Myszora ze wspomnianą już wcześniej Mitbegründern des Berliner Arbeitskreises für koptisch-gnostische Schriften, dzięki której miał możliwość wygłaszania referatów w latach 1980-1982⁸⁴. Z dokumentacji archiwalnej wiadomo natomiast o współpracy z ośrodkami naukowymi w Mainz, Bonn i Paderborn. W latach osiemdziesiątych przynajmniej dwukrotnie podjął wykłady w Mainz. Na początku dziesięciolecia współdziałał z Fachbereich Katholische Theologie und Studium generale przy Johannes Gutenberg Universität Mainz. Dnia 3 listopada 1982 roku uczelnia zorganizowała sympozjum polskich teologów. Ks. W. Myszor został na nie zaproszony 19 lutego przez prodziekana ks. prof. dr. Josefa Schmitza (1925-2013)⁸⁵, a imienne powitanie wystosował dziekan, ks. prof. dr. Josef Georg Ziegler (1918-2006), profesor teologii moralnej⁸⁶. Wśród występujących znaleźli się badacze reprezentujący ośrodki naukowe w Krakowie, Lublinie, Nysie, Poznaniu, Warszawie i Wrocławiu. Referaty wygłosili wówczas księża profesorowie Józef Majka, Marian Jaworski, Lech R. Stachowiak, Ryszard Kijowski i Bronisław Mierzwiński, a obradom przewodniczył ks. dr. prof. Theofried Baumeister (ur. 1941). Program wydarzenia został tak skonstruowany, by przedstawić różnorodne aspekty funkcjonowania Kościoła katolickiego w Polsce, dlatego rozważano jego rolę jako moralnej opozycji, zastanawiano się nad możliwością dialogu marksistowsko-chrześcijańskiego, związkami Kościoła z polską kulturą, pojawiły

⁸⁰ Convegno di Studi Patristici *Catechesi dei padri alla crescita dell' uomo (età postnicena)* 20-21 marca 1987 roku. Na konferencję zaproszono i innych badaczy z Polski, księży: Jana Gliścińskiego, Stanisława Kalinowskiego, Kazimierza Obryckiego i Emila Stanulę. AAKat., sygn.169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 194.

⁸¹ List z 8 listopada 1993 roku zapraszający na konferencję koptologiczną połączoną z jubileuszem 65-lecia urodzin prof. dr. Hansa-Martina Schenke (1929-2002). AAKat., sygn.169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 431.

⁸² Chodziło o wykłady w grudniu 1993 roku. AAKat., sygn.169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 432.

⁸³ AAKat., sygn.169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 103; AAKat., sygn.169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 230.

⁸⁴ Lach-Bartlik, *Ksiądz Profesor*, s. 18-19; Longosz, *Ks. prof. Wincenty Myszor*, s. 844.

⁸⁵ AAKat., sygn.169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 325.

⁸⁶ AAKat., sygn.169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 340.

się również zagadnienia związane z duszpasterstwem rodzinnym. Ks. W. Myszor wystąpił z referatem *Das Problem des Schweigens in der gnostischen Literatur*⁸⁷. Trwający 45 minut wykład został uzupełniony półgodziną dyskusją. Prelegent zaprezentował apofatyczne znaczenie milczenia w pismach chrześcijańskich teologów, ontologiczną wymowę milczenia oraz związek milczenia z gnozą⁸⁸. Ks. prof. dr T. Baumeister poprowadził także spotkanie, które odbyło się 19 czerwca 1990 roku⁸⁹, a ks. W. Myszor jako gość Johannes Gutenberg Universität Mainz wygłosił prelekcję na temat Nag Hammadi: Gnosis und Mönchtum. Gastvorlesung⁹⁰.

Na początku lat osiemdziesiątych polski patrolog dał wykłady gościnne w Paderborn, na które został zaproszony 24 lutego 1983 roku przez rektora Theologische Fakultät Paderborn, ks. prof. dr. P. Bormanna⁹¹. Rektor wysłał nawet propozycje tematów wystąpienia do wyboru: *Das Sakrament der Krankensalbung in der Geschichte der koptischen Liturgie* lub *Die Fragenachdem „Schweigen“ in der gnostischen Literatur*. Ks. W. Myszor przyjął ofertę i między 27 czerwca a 11 lipca przebywał w Paderborn⁹². Wygłosił wówczas referat o tytule *Das Schweigen in den gnostischen Texten*, który został zaopiniowany przez niemiecką radę wydziału do publikacji. Dla członków wspomnianej rady 4 i 8 lipca dał też odczyty, podczas których krótko przedstawił stan nauki teologicznej, a zwłaszcza patrologii, w programie nauczania Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Kolejne zaproszenie do Paderborn przyszło 9 stycznia 1985 roku, kiedy to rektor, ks. prof. dr Wendelin Knoch (ur. 1943), profesor dogmatyki i historii dogmatów⁹³,

⁸⁷ Artykuł ukazał się pod tytułem *Das Schweigen in den gnostischen Texten* w „Studia Antiquitatis Christianae” w 1986 roku, a treść prelekcji została też wykorzystana w rozprawie habilitacyjnej, w rozdziale piątym. AAKat., sygn. 169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 354, s. 3.

⁸⁸ Do zbudowania wypowiedzi wykorzystał przede wszystkim *Tractatus Tripartitus* z Nag Hammadi. AAKat., sygn. 169/2, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 346.

⁸⁹ Oficjalne zaproszenie: AAKat., sygn. 169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 354.

⁹⁰ Lach-Bartlik, *Ksiądz Profesor*, s. 18-19; Longosz, *Ks. prof. Wincenty Myszor*, s. 844; *Udział w konferencjach naukowych z wygłoszeniem wykładu, przynależność do towarzystw naukowych (stan z 1 stycznia 2009 roku)*, w: *Omnia tempus habent*, s. 48. W tym ostatnim źródle wspomniano jedynie dwa referaty ks. W. Myszora. Drugim był: *L'Origene et les gnostiques*, wygłoszony w Institut Catholique de Paris 2-3 lutego 1995 roku.

⁹¹ AAKat., sygn. 169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 34.

⁹² Rektor złożył także polskiemu badaczowi propozycję prowadzenia seminarium w Paderborn i Bielefeld. Dnia 1 lipca ks. W. Myszor poprowadził w Bielefeld seminarium w dwóch grupach (dwie godziny lekcyjne, ok. 20-30 studentów). Wygłosił dla nich wykład *Kościół w Polsce wczoraj i dziś* (miał tym mocniejszą wymowę, że odbył się po wizycie papieża Jana Pawła II w Polsce). Dnia 7 lipca z kolei patrolog był współkierującym seminarium ks. prof. dr. P. Bormanna (2 godziny, 12 studentów). Tym razem przedstawił stan teologii w Polsce, a w szczególności patrologii, na tle nauki na Zachodzie. Studenci, choć zainteresowani tematem, krytycznie ocenili tradycyjny w ich przekonaniu kierunek teologii w Polsce. AAKat., sygn. 169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 45-46.

⁹³ W 2012 roku otrzymał doktorat honorowy Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie.

zapropował przyjazd w końcu stycznia lub w lutym na wykłady z zakresu kopologii, ewentualnie gnozy⁹⁴.

W końcówce lat osiemdziesiątych ks. W. Myszor gościł z kolei w Bonn. Dnia 24 czerwca 1988 roku wygłosił we Franz Joseph Dölger-Institut zur Erforschung der Spätantike der Universität Bonn referat *Antonius Briefe und Nag Hammadi Texte*⁹⁵. W sprawie szczegółów spotkania korespondował z ks. prof. dr. Ernstem Dassmannem (ur. 1931), historykiem Kościoła, patrologiem i archeologiem chrześcijańskim⁹⁶. W archiwalnej dokumentacji zachował się zakres jeszcze innego wystąpienia, które miało dotyczyć działalności w Warszawie gruzińskiego duchownego, mnicha i męczennika prawosławnego, Grzegorza Peradze⁹⁷. Po dwóch miesiącach od prelekcji, ks. prof. dr E. Dassmann zaproponował, by pierwszy z zaprezentowanych referatów przeznaczyć do druku w „Jahrbuch für Antike und Christentum”⁹⁸.

W części niniejszego artykułu, dotyczącej staży naukowych, konsultacji i kwerend, w akapicie poświęconym wizycie ks. W. Myszora w Institut Catholique de Paris, przybliżono szczegóły pobytu, w tym jego wykład dotyczący źródeł gnozy i stanu badań na ten temat, ponieważ prelekcja ta stanowiła integralny element miesięcznej bytności ks. W. Myszora w stolicy Francji.

Wykłady gościnne badaczy z zagranicy w Polsce

Warto opisać jeszcze inny rodzaj kontaktów naukowych ks. W. Myszora ze środowiskiem badaczy z zagranicy. W czasie pełnienia przez niego funkcji dziekana Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach zajęcia dydaktyczne w tej jednostce prowadzili wykładowcy zagraniczni, na przykład ks. prof. dr Lothar Ullrich (1932-2013) i ks. prof. dr Lothar Roos (ur. 1935)⁹⁹. Im też dedykowano konferencje, które organizowano na uczelni śląskiej, kiedy badacze ci wyjeżdżali już z Polski po zakończeniu okresu zatrudnienia. Konferencje te, dzięki zagranicznym gościom, przybrały charakter spotkań międzynarodowych. Taką formę miało np. sympozjum *Kościół ponad granicami* (10 maja 1999 roku), na którym odczyt zatytułowany *Zagadnienie urzędu kościelnego w dialogu katolicko-luterańskim* miał ks. prof. dr Josef Freitag (ur. 1950) – wykładowca dogmatyki

⁹⁴ AAKat., sygn.169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 45-46.

⁹⁵ Lach-Bartlik, *Ksiądz Profesor*, s. 18-19; Longosz, *Ks. prof. Wincenty Myszor*, s. 844.

⁹⁶ AAKat., sygn.169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 278; AAKat., sygn.169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 279.

⁹⁷ W kolejnym liście od ks. prof. dr E. Dassmanna ustalono szczegóły pobytu i noclegu ks. W. Myszora. AAKat., sygn.169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 279; AAKat., sygn.169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 280.

⁹⁸ Artykuł ogłoszono w „Jahrbuch für Antike und Christentum” jako *Antonius-Briefe und Nag Hammadi – Texte* w tomie 39. AAKat., sygn.169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 303. Plany wydawnicze pojawiły się w liście ks. prof. dr E. Dassmanna w grudniu 1988 roku. AAKat., sygn.169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 291.

⁹⁹ W spuściznie po ks. W. Myszorze zachowały się dokumenty dotyczące zatrudnienia ks. prof. dr. L. Roosa na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, m.in. korespondencja między ks. prof. dr. L. Roosem a arcybiskupem D. Zimoniem. AAKat., sygn. 169/5, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 250, 251.

i teologii ekumenicznej z Albert-Ludwigs-Universität Freiburg. Nad przebiegiem konferencji, rozpoczynając obrady, sprawował pieczę ks. W. Myszor¹⁰⁰.

Taką samą funkcję kapłan pełnił w trakcie sympozjum pt. *Hoffnung und Angst der Menschen in Europa als Herausforderung für die Soziallehre der Kirche*, które odbyło się w maju 2005 roku jako podziękowanie dla ks. prof. dr. L. Roosa¹⁰¹. W spotkaniu tym wzięło udział trzech gości zagranicznych. Byli to: prof. dr Manfred Spieker (ur. 1943) – wykładowca chrześcijańskich nauk społecznych w Institut für Katholische Theologie Universität Osnabrück, prof. dr h.c. Anton Rauscher SJ (1928-2020) – etyk, pracujący przed pójściem w 1996 roku na emeryturę w Universität Augsburg oraz dr Andreas Püttmann (ur. 1964), dziennikarz i publicysta z Bonn.

Zakończenie

Poza opisaną w artykule bogatą współpracą międzynarodową, którą ks. W. Myszor prowadził dzięki wyjazdom na staże, konsultacje, kwerendy, kongresy, sympozja i konferencje, był członkiem kilkunastu krajowych i międzynarodowych organizacji, w tym tak prestiżowych, jak Association Internationale d'Études Patristiques (od 1984 roku)¹⁰² oraz International Association of Byzantine Studies (od 1996 roku)¹⁰³. Pewne światło na datę przystąpienia do tej pierwszej rzuca zachowany w zbadanych archiwaliach statut (z 1965 roku, a zmodyfikowany w 1979 roku), na którym ks. W. Myszor dopisał ołówkiem: „Deklaracja podpisana 29 XII 1986”¹⁰⁴. Patrolog otrzymywał ponadto regularnie informacje dotyczące wyboru władz stowarzyszeń, do których należał, oraz biuletyny wydawane przez te instytucje¹⁰⁵.

Zanalizowana w artykule dokumentacja, w postaci listów prywatnych i oficjalnych, zapisków, inwencji, raportów, sprawozdań, programów imprez, jest różnorodna tematycznie i językowo (przeważają listy w języku niemieckim, ale pojawiały się też w angielskim, francuskim, włoskim i rosyjskim). Pozwoliła ona ukazać, a w zasadzie znacznie wzbogacić informacyjnie znane dotychczas jedynie pobieżnie fakty dotyczące międzynarodowej współpracy ks. W. Myszora, zapoczątkowanej jeszcze w okresie PRL-u, a kontynuowanej po 1989 roku. Dzięki analizie krytycznej materiałów z Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach udało się przedstawić ks. W. Myszora jako naukowca z łatwością nawiązującego i podtrzymującego przez wiele lat kontakty zagraniczne, zwłaszcza w okresie przedhabilitacyjnym.

Wyjazdy naukowe, staże czy kwerendy biblioteczne wykonywane w Niemczech i Francji, w mniejszym stopniu w Turcji, z uwagi na odmienny charakter wyprawy, skutkowały powrotami do ośrodków badawczych, a także możliwościami publikacji artykułów poza granicami kraju. Tym ostatnim służyły również podróże na międzynarodowe kongresy koptologiczne, konferencje i sympozja, z których część odbywała się na terenach Rzeczypospolitej, już po przemianach

¹⁰⁰ AAKat., sygn. 169/6, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 76.

¹⁰¹ AAKat., sygn. 169/6, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 140.

¹⁰² *Udział w konferencjach*, s. 49.

¹⁰³ Lach-Bartlik, *Wykaz drukowanych*, s. 891.

¹⁰⁴ AAKat., sygn. 169/3, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 192.

¹⁰⁵ AAKat., sygn. 169/5, Spuścizna ks. Wincentego Myszora, k. 26-27, 180, 249.

społeczno-politycznych. To dzięki tego typu zdarzeniom ks. W. Myszor włączał się w ogólnoswiatowy nurt badań naukowych, pozostawał w kontakcie z wybitnymi przedstawicielami nauki, reprezentującymi przede wszystkim patrologię, oraz instytucjami, odpowiedzialnymi za transmisję nauki w skali międzynarodowej.

REFERENCES / BIBLIOGRAFIA

Źródła

Archiwum Archidiecezjalne w Katowicach
sygn. 169/1, sygn. 169/2, sygn. 169/3, sygn. 169/4, sygn. 169/5, sygn. 169/6, Spuścizna ks. Wincentego Myszora.

Opracowania

- Bartoszek Antoni, *Słowo Dziekana Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z okazji przyznania ks. prof. zw. dr. hab. Wincentemu Myszorowi nagrody „Lux ex Silesia”*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, 46 (2013) z. 2, s. 247.
- Bibliografia dorobku naukowego Księdza profesora dr. hab. Wincentego Myszora (stan z 1 stycznia 2009 roku)*, w: *Omnia tempus habent. Miscellanea theologica Vincentio Myszor quadragesimum annum laboris scientifici celebranti ab amicis, sodalibus discipulisque oblata*, red. nauk. A. Reginek, G. Strzelczyk, A. Żądło, Katowice 2009, s. 25-44.
- Biblioteka z Nag Hammadi. Kodeks I i II*, wstęp, przekład i komentarz W. Myszor, Katowice 2008.
- Buchta Roman, „*Natura i cechy zgromadzenia liturgicznego chrześcijan*”. *Konferencja naukowa połączona z ceremonią wręczenia Księgi Jubileuszowej ks. prof. dr. hab. Wincentemu Myszorowi (Katowice 21 maja 2009)*, „Studia Pastoralne”, (2009) nr 5, s. 402-407.
- Gołda Agnieszka, Tałuc Katarzyna, *Materiały źródłowe do biografii naukowej ks. prof. Wincentego Myszora (katalog z opracowaniem)*, Katowice 2020.
- Janeczek Janusz, *Laudacja z okazji otrzymania przez księdza prof. zw. dr. hab. Wincentego Myszora nagrody „Lux ex Silesia”*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, 46 (2013) z. 2, s. 248-251.
- Kamczyk Wojciech, *Patrystyka w „Śląskich Studiach Historyczno-Teologicznych” (1968-2016)*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, 50 (2017) z. 2, s. 374-383.
- Koczwarą Stanisław, Kołosowski Tadeusz, *Działalność katedr historii Kościoła starożytnego w Polsce*, „Vox Patrum”, 36-37 (1999) s. 61-69.
- Lach-Bartlik Ludmiła, *Ksiądz Profesor Wincenty Wilhelm Myszor*, „Vox Patrum”, 57 (2012) s. 11-20.
- Lach-Bartlik Ludmiła, *Wykaz drukowanych prac ks. prof. hab. Wincentego Myszora*, „Vox Patrum”, 57 (2012) s. 21-34.
- Longosz Stanisław, *Ks. prof. Wincenty Myszor (22 V 1941-19 II 2017). Polski odkrywca gnozy wczesnochrześcijańskiej*, „Vox Patrum”, 68 (2017) s. 843-856.
- Majeran Roman, *Był czy dobro? Metamorfozy neoplatonizmu (Lublin, KUL, 7-10 X 2003)*, „Vox Patrum”, 44 (2003) s. 697-703.

- Mandziuk Józef, *Dzieje Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie 1954-1999*, Warszawa 1999.
- Materiały źródłowe do biografii naukowej ks. prof. Wincentego Myszora (wybór korespondencji), wstęp i edycja K. Tałuc, Katowice 2019.
- Muc Agata, *Dar księdza prof. dr. hab. Wincentego Myszora dla Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, (2013) z. 1, s. 208-215.
- Muc Agata, *Nagroda Lux ex Silesia dla ks. Prof. Wincentego Myszora. Nauka – dydaktyka – organizacja. Wystawa przygotowana przez Bibliotekę Teologiczną Uniwersytetu Śląskiego i Księgarnię św. Jacka (Katowice, wrzesień-grudzień 2013 roku)*, „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych”, (2014) nr 1 (38), s. 251-256.
- Muc Agata, *Otwarcie Pracowni Patrystycznej w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy”, (2017) nr 1, s. 158-162.
- Myszor Wincenty, (rec.) *Aleksander Khosroyev, Die Bibliothek von Nag Hammadi, Einige Probleme des Christentums in Ägypten während der ersten Jahrhunderte*, Atenberge 1995, „Orientalia”, 65 (1996) nr 3, s. 370-374.
- Myszor Wincenty, *Apokryf Jana (wstęp i tłumaczenie z koptyjskiego wersji z NHC II, 1)*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, (2002) z. 1, s. 73-89.
- Myszor Wincenty, *Ks. prof. dr Paul Bormann i jego biblioteka*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, (2004) z. 1, s. 174-176.
- Myszor Wincenty, *Szenute wobec pogan i heretyków*, w: *Grecy, Rzymianie i ich sąsiedzi*, pod red. K. Nawotki i M. Pawlak, Wrocław 2007, s. 615-629.
- Pick Dominik, *Ponad żelazną kurtyną. Kontakty społeczne między PRL i RFN w okresie détente i stanu wojennego*, Warszawa 2016.
- Szczur Piotr, *Ks. prof. Józef Woliński: Curriculum Vitae*, „Vox Patrum”, 64 (2015) s. 13-15.
- Tałuć Katarzyna, *Scholarly Correspondence of Fr. Prof. Wincenty Myszor with Polish Academic Institutions, Publishing Houses, and Bookshops Preserved in the Archdiocesan Archives in Katowice*, „Polish Libraries”, 9 (2021) s. 247-271.
- Udział ks. Profesora dr. hab. Wincentego Myszora w kształceniu pracowników naukowych. Zestawienie w porządku chronologicznym (stan z 1 stycznia 2009 roku), w: *Omnia tempus habent. Miscellanea theologica Vincentio Myszor quadragesimum annum laboris scientifici celebranti ab amicis, sodalibus discipulisque oblata*, red. nauk. A. Reginek, G. Strzelczyk, A. Żądło, Katowice 2009, s. 45-47.
- Udział w konferencjach naukowych z wygłoszeniem wykładu, przynależność do towarzystw naukowych (stan z 1 stycznia 2009 roku), w: *Omnia tempus habent. Miscellanea theologica Vincentio Myszor quadragesimum annum laboris scientifici celebranti ab amicis, sodalibus discipulisque oblata*, red. nauk. A. Reginek, G. Strzelczyk, A. Żądło, Katowice 2009, s. 48-49.
- Warząchowska Bogumiła, *Księgozbiory śląskich kapłanów w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*, w: *Z życia książki. Ochrona i konserwacja zbiorów bibliotecznych oraz konteksty. Prace dedykowane profesorowi Leonardowi Ogiermanowi*, red. A. Tokarska, Katowice 2015, s. 280-301.
- Warząchowska Bogumiła, *Nagroda „Lux ex Silesia” dla ks. prof. Wincentego Myszora. Wystawa: Nauka – dydaktyka – organizacja. Ekspozycja przygotowana przez Bibliotekę Teologiczną Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach i Księgarnię Św. Jacka w Katowicach (Katowice 5.10.2013 r.-31.12.2013 r.)*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 101 (2014) s. 413-416.

Zmorzanka Anna Z., *Jubileusz ks. prof. Wincentego Myszora (Katowice, UŚ, 21 V 2009)*, „Vox Patrum”, 56 (2011) s. 891-893.

Netografia

Centrum Badań nad Historią Kościoła, <https://centrum.silesia.edu.pl/fundacja-2> (dostęp: 19.12.2023)

Geschichte, <https://de.moehlerinstitut.de/institut/geschichte> (dostęp: 30.09.2021).

Historia Seminarium Polskiego w Paryżu, <https://seminariumpolskie.fr/pl/historia-seminarium> (dostęp: 15.10.2021).

Institut Catholique de Paris, <https://www.icp.fr/> (dostęp: 15.10.2021).

Johann-Adam-Möhler-Institut für Ökumenik, Paderborn, <https://de.moehlerinstitut.de/> (dostęp: 30.09.2021).

Pracownia Patrystyczna. Zbiór ks. prof. Wincentego Myszora, https://www.myszor.pl/biblioteka/index.php/Strona_g%C5%82%C3%B3wna (dostęp: 22.09.2021).

Wolf-Peter Funk (1943-2021), http://www.cmcl.it/~iacs/funk_obit.pdf (dostęp: 22.09.2021).

ZAANGAŻOWANIE KS. PROF. WINCENTEGO MYSZORA W ZAGRANICZNE ŻYCIE NAUKOWE W ŚWIETLE KORESPONDENCJI ZACHOWANEJ W ARCHIWUM ARCHIDIECEZJALNYM W KATOWICACH

Streszczenie

Celem artykułu jest zaprezentowanie wyników analizy korespondencji ks. prof. Wincentego Myszora z naukowymi instytucjami zagranicznymi i osobami prywatnymi przechowywanej w Archiwum Archidiecezjalnym w Katowicach. Badania miały charakter historyczny oraz bibliologiczny i przeprowadzono je przy użyciu przede wszystkim metod analizy zawartości, a także badania dokumentów. Materiały pochodziły z 6 jednostek spuścizny o sygnaturach od 169/1 do 169/6 z lat 1974-2008. Analiza zawartości treści archiwaliów pozwoliła scharakteryzować wyjazdy ks. W. Myszora na staże naukowe, kwerendy biblioteczne, kongresy, konferencje, sympozja międzynarodowe, wykłady gościnne. Wymieniono też międzynarodowe organizacje i stowarzyszenia, do których należał ks. W. Myszor. Wszystkie te fakty opisano w porządku rzeczowym, a następnie chronologiczno-topograficznym.

Ustalono, że ks. W. Myszor wyjeżdżał na staże, prowadził kwerendy, wygłaszał wykłady w Johann-Adam-Möhler-Institut für Ökumenik w Paderborn, Franz Joseph Dölger-Institut zur Erforschung der Spätantike der Universität Bonn, Johannes Gutenberg Universität Mainz. Ksiądz W. Myszor jako znany koptolog wziął udział w Międzynarodowym Kongresie Koptologicznym (International Colloquium on the Future of Coptic Studies), który odbył się w Kairze w 1976 roku. Wyjazdy umożliwiły mu nawiązanie kontaktów z naukowcami zagranicznymi oraz pozwoliły na późniejszą organizację konferencji, odczytów w Polsce z udziałem badaczy m.in. z Niemiec i Francji.

Słowa kluczowe: Wincenty Myszor (1941-2017); patrologia; spuścizna rękopiśmienna; kariera naukowa